

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Program för
Europeiskt territoriellt samarbete
2007-2013

www.interreg-sverige-norge.com

INTERREG SVERIGE-NORGE 2007-2013

Länsstyrelsen i Jämtlands län Strukturfonderna
Ank. 2009 -06- 1 5
Dnr N.30441-128-08

Sluttrapport för FRAM för kvinnelige vekstentreprenører

- En investering for fremtiden

SAMMENDRAG

Høgskolen i Nord-Trøndelag, Trøndelag Forskning og Utvikling AS og Kunnskapsparken i Nord-Trøndelag gjennomførte i 2007 et forarbeid (Kvinnelige vekstentreprenører i 2007) hvor det blant annet ble sett på hvilken kunnskap som i dag finnes om kvinnelige gründere og vekst. Det ble utredet en modell for erfaringsoverføring som vi mener vil inspirere kvinnelige gründere til å utvikle vekstforetak. Denne modellen ønskes nå testet ut i et 3-årig utviklings- og forskningsprosjekt for Trøndelag og Jämtland.

Prosjektets hovedformål er å inspirere kvinnelige entreprenører i Jämtland og Trøndelag til en mer offensiv holdning til vekst, og dermed bidra til at flere kvinner skaper vekstbedrifter. Småprosjektets formål er å kartlegge partnere og nettverk, kartlegge kunnskap, utveksle erfaringer og utarbeide søknad til hovedprosjektet. Hovedaktiviteten skal allikevel bidra til erfaringsdeling og erfaringsutveksling for entreprenører av begge kjønn, hvor det etableres både fysiske og elektroniske møteplasser. Det er et behov for en nyansering av vekstbegrepet, slik at et av hovedprosjektets ambisjoner blir å definere nye vekst kategorier.

Prosjektet delfinansieres gjennom EU's program "Europeisk Teritorielt Samarbeid Interreg Sverige-Norge". I tillegg så kommer støtten på svensk side fra det Europeiske regionale utviklingsfondet. Sør-Trøndelag fylkeskommune er utbetalingsmyndighet for Interreg Sverige-Norge i delområdet Nordens Grønne Belte, og sekretariatet for Nordens Grønne Belte ligger i Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner samt Länsstyrelsen i Jämtland. Dette gir prosjektet en sterk forankring i de regionale planer og strategier som opprettes for Trøndelag og Jämtland.

Målgruppen er primært kvinnelige vekstentreprenører, og småprosjektet har startet informasjons- og rekrutteringsarbeidet mot de aktuelle deltagerne for hovedprosjektet. I dette informasjons- og rekrutteringsarbeidet har vi rettet oppmerksomheten mot følgende kategorier aktører;

- Best Practice (BP): Dette er kvinnelige vekstentreprenører som vi ønsket å "undersøke" hva de gjør for å lykkes med vekst.
- Coming Star (CS): Dette er kvinnelige entreprenører som ble plukket ut fordi de har et ønske om og et potensial for vekst.

Det har vært gjennomført en betydelig informasjonsspredning i egne organisasjoner, både internt hos prosjekteiere og prosjektdeltagere (Trøndelag Forskning og Utvikling og NTNU – Senter for entreprenørskap). I tillegg har det vært gjennomført omfattende informasjonsutveksling og møter mellom prosjekteierne HiNT og MiUN.

Innhold

SAMMENDRAG	2
1. BAKGRUNN	4
2. PROSJEKTBEKRIVELSE	4
1. Prosjektbeskrivelse.....	4
2. Målgruppe	5
3. Resultat og resultatindikatorer med effekter	6
3. INDIKATORER.....	7
4. HORIZONTAL KITERIER.....	8
1. Merverdi	8
2. Bedre miljø.....	8
3. Likestilling.....	9
4. Etnisk mangfold og integrasjon	9
5. Informasjonsaktiviteter	9

1. BAKGRUNN

Høgskolen i Nord-Trøndelag, Trøndelag Forskning og Utvikling AS og Kunnskapsparken i Nord-Trøndelag gjennomførte i 2007 et forarbeid (Kvinnelige vekstentreprenører i 2007) hvor det blant annet ble sett på hvilken kunnskap som i dag finnes om kvinnelige gründere og vekst. Det ble utredet en modell for erfaringsoverføring som vi mener vil inspirere kvinnelige gründere til å utvikle vekstforetak. Denne modellen ønskes nå testet ut i et 3-årig utviklings- og forskningsprosjekt for Trøndelag og Jämtland.

Av 2056 vekstbedrifter i Norge i 2004, var det bare 8,4 prosent som hadde kvinnelig daglig leder og kun 7,5 prosent av styrelederne var kvinner. Dette viser at i tillegg til lav andel kvinnelige etablerere, er det særdeles liten andel kvinnelige ledere i vekstbedrifter som er tatt hensyn til i den etablerte forståelsen av vekstbedrift. I Sverige var det i 2006 8 prosent kvinneandel i styrene for privateide aksjebolag (AB) og 18 prosent for børsnoterte selskaper. I Jämtland var det i 2006 15,1 prosent andel kvinner i bedriftsstyrene. Vi kan konstatere at både Norge og Sverige har en ressurs som ikke utnyttes mht kvinners entreprenørskap. Da vi vet at tilgangen på aktuelle rollemodeller¹ anses å ha en særlig sentral rolle for entreprenøriell vekst, vil det være viktig å bruke denne kunnskapen for å inspirere kvinner til økt satsing i sin etablering.

Forskning fra handelshøgskolen i Bodø på norske etablerere viser at der er en positiv sammenheng mellom kvinners intensjon om vekst og troen på egen mestring. Her postuleres det at veien å gå er å få fram økt kunnskap om hvilke konkrete tiltak som kan gjøres for å styrke kvinners intensjoner om vekst, slik at en kan bidra til å styrke kvinners subjektive normer, og tro på mestring av oppgaver.

2. PROSJEKTBESKRIVELSE

Prosjektet har forberedt et 3-årig utviklings- og forskningsprosjekt som skal fremme vekst og utvikling hos kvinnelige entreprenører og gründere. Bakgrunnen for prosjektet er observasjon og refleksjon omkring kvinners til nå lave etableringspraksis og mangel på kvinnelige vekstbedrifter i samfunnet. Statistikk viser at i 2006 ble 32 prosent av alle nyetablerte bedrifter i Norge startet av kvinner, mens det i Sverige var 31 prosent i 2005. Av Jämtlands foretagare er knapt 80 prosent män och drygt 20 prosent kvinnor i 2005. Derfor skal prosjektet skape forutsetninger for en fremtidig Interreg-søknad innenfor kompetanseutvikling og FoU.

1. Prosjektbeskrivelse

Hovedprosjektets hovedformål er å inspirere kvinnelige entreprenører i Jämtland og Trøndelag til en mer offensiv holdning til vekst, og dermed bidra til at flere kvinner skaper vekstbedrifter. Småprosjektets formål har derfor vært å kartlegge aktuelle partnere, nettverk og kunnskapsstrukturer for hovedprosjektet, kartlegge kunnskap om kvinners entreprenørskap og vekst, utveksle og utbytte av erfaringer og arbeidsmetodikk mellom flere universitet/høgskoler og forskningsinstitusjoner på feltet samt utarbeide søknad, organisering og medfinansiering til hovedprosjektet. Småprosjektet har også hatt som formål å spre informasjon til næringsliv, samarbeidspartnere og aktuelle deltagere. Hovedaktiviteten skal allikevel bidra til erfaringsdeling og erfaringsutveksling for entreprenører av begge kjønn,

¹ Sundin og Holmquist (2002): Företagarskan - om kvinnor och entreprenörskap

hvor det etableres både fysiske og elektroniske møteplasser. Det er et behov for en nyansering av vekstbegrepet, slik at et av hovedprosjektets ambisjoner blir å definere nye vekstkategorier.

Målet med småprosjektet har vært å berede grunnlaget for et større forsknings- og utviklingsprosjekt (FOU-prosjekt). I dette FOU-prosjektet har målet blant annet vært å se på hva etablerere som har vokst i sine bedrifter gjør (suksesskriterier) og derfra utvikle en modell for erfaringsoverføring og holdningspåvirkning. Gjennom dette arbeidet, som har startet i småprosjektet, er målet gjennom det planlagte 3-årig Interreg-prosjekt å:

- Klargjøre hva som skaper motivasjon hos entreprenører generelt, og kvinnelige entreprenører spesielt.
- Utvikle kunnskap om verktøy og formidlingsstrategier for entreprenører generelt, og kvinnelige entreprenører spesielt.
- Gjennom interaksjon finne en metode for holdningspåvirkning mellom deltagerne.
- Skape dialoger som avslører hvilke ressurser og på hvilken måte disse stimuleres for å utvikle vekstbedrifter.
- Identifisere hvilke ressurser som skaper vekst.
- Identifisere og utarbeide flere typer vekstkategorier for å beskrive vekstbedrifter i ulike sammenhenger og tilpasset ulike vekstkrav.
- Identifisere og utarbeide ulike kategorier rollemodeller knyttet til de ulike typer vekstkategorier.

Prosjekteiere på småprosjektet har vært Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) og Mittuniversitetet. Trøndelag Forskning og Utvikling (Trøndelag FoU) har vært leid inn som prosjektleder på prosjektet.

Prosjektet delfinansieres gjennom EU's program "Europeisk Teritorielt Samarbeid Interreg Sverige-Norge". I tillegg så kommer støtten på svensk side fra det Europeiske regionale utviklingsfondet. Sør-Trøndelag fylkeskommune er utbetalingsmyndighet for Interreg Sverige-Norge i delområdet Nordens Grønne Belte, og sekretariatet for Nordens Grønne Belte ligger i Nord- og Sør-Trøndelag fylkeskommuner samt Länsstyrelsen i Jämtland. Dette gir prosjektet en sterk forankring i de regionale planer og strategier som opprettes for Trøndelag og Jämtland.

2. Målgruppe

Målgruppen er primært kvinnelige vekstentreprenører, og småprosjektet har startet informasjons- og rekrutteringsarbeidet mot de aktuelle deltagerne for hovedprosjektet. I dette informasjons- og rekrutteringsarbeidet har vi rettet oppmerksomheten mot følgende kategorier aktører;

- Best Practice (BP): Dette er kvinnelige vekstentreprenører som vi ønsket å "undersøke" hva de gjør for å lykkes med vekst.
- Coming Star (CS): Dette er kvinnelige entreprenører som ble plukket ut fordi de har et ønske om og et potensial for vekst.

Best Practice og Coming Star-aktørene ble valgt fordi de innehar en kompetanse (atferd, kunnskap, ferdighet, evner og holdning) som kan bidra til å gi "inspirasjon til å jobbe for vekst i egen bedrift."

Resultatene fra hovedprosjektet vil anvendes på flere områder; både til økt vekst blant flere bedrifter i regionen, økt innovasjonsteoretisk kunnskap i samfunnet og regional utvikling i Trøndelag og Jämtland.

1. Prosjektet skal bidra til at flere bedrifter vokser videre og tenker større

Prosjektet skal bidra til å få flere kvinnelige grundere og bedriftsledere med vekstambisjoner og evne til å ta ut disse ambisjonene. Vårt utgangspunkt er å inspirere kvinnelige entreprenører til en mer offensiv holdning til vekst, dvs vi har en ambisjon om å søke å bidra til at flere kvinner skaper vekstbedrifter.

2. Prosjektet skal gi samfunnet økt innovasjonsteoretisk kunnskap

Prosjektet skal bidra til økt kunnskap og begreps- og teoriutvikling på feltet entreprenørskap generelt og kvinners entreprenørskap spesielt. Prosjektet skal bidra til økt kunnskap om hvilke krefter som inspirerer og motiverer til utvikling av vekstbedrifter, og om hvilke aktiviteter og prosesser hos kvinnelige bedriftsledere som kan bidra til dette. Prosjektet skal videre gi en bedre forståelse av rammebetingelsenes betydning for økt verdiskapning fra kvinners bedrifter.

3. Prosjektets regionale betydning.

Prosjektet vil gjennom et bredt sammensatt eierskap. Bidra til videreutvikling av den regionale samhandlingen mellom næringsliv, FoU-aktører og næringsutviklingsaktører. Her vil det benyttes regionale teknologimiljøer for økt utnyttelse.

3. Resultat og resultatindikatorer med effekter

Følgende resultater og erfaringer kom ut av småprosjektet;

Det er blitt kartlagt partnere og nettverk på begge sider av grensen (se mer detaljer under pkt 5 - informasjonsaktiviteter). I tillegg er det skaffet oversikt over kunnskap om kvinner, vekst og entreprenørskap. Det har vært stor erfaringsutveksling mellom forskningsinstitusjonene på feltet (gjennom en utstrakt møtevirksomhet, både fysisk, gjennom video, ved reise og telefonisk) samt at det er utarbeidet forslag til bransjer for deltagerne. Ved siden av dette er det etablert kontakt med, og hatt dialog med, ulike nettverk og partnere i tillegg til at det har vært en pågående klargjøring av hovedprosjekt og finansiering.

Nedenfor følger tids- og aktivitetsplanen som ble lagt til grunn for søknaden om midler til småprosjektet. Denne tidsplanen er fulgt med de aktivitetene som var bestemt.

Tid- og aktivitetsplan

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kartlegging av partnere, nettverk og kunnskapsstrukturer	2008-04-15	2009-04-15
Utteksling av erfaring og arbeidsmetodikk på feltet	2008-04-15	2009-04-15
Organisering og ansvarsfordeling hovedprosjekt	2008-04-15	2009-04-15
Skaffe medfinansering	2008-04-15	2009-04-15
Utarbeide søknad for hovedprosjekt	2008-04-15	2009-04-15
Kartlegging av feltet kvinners entreprenørskap og vekst	2008-04-15	2009-04-15

informasjon til næringsliv, samarbeidspartnere og aktuelle deltagere	2008-04-15	2009-04-15
Planlegging av fortsatt verksamhet och användning av resultat efter projektslut	2008-04-15	2009-04-15
Prosjektutvärdering och slutredovisning/projektevaluering og regnskapsavslutning	2009-01-01	2009-04-15
Prosjektets start och slutdatum		

Forventede resultater og erfaringer fra hovedprosjektet vil være;

Å bidra til at flere bedrifter vokser videre og tenker større samt at det skal skape interregionale næringseffekter samt at prosjektet skal gi samfunnet økt innovasjonsteoretisk kunnskap. For å utdype resultatet av de interregionale effektene, så kan nevnes økt samhandling mellom næringsliv og FoU-aktørene, bransjeutvikling samt økt kommersialisering og industriutvikling blant kvinner. Ved økt bruk av teknologimiljøene i regionen, kan teknologien brukes som verktøy for økt næringsutvikling i distriktene. Ved bruk av studenter, øker man samspillet mellom næringsliv og FoU-institusjonene. Det er tenkt å videreutvikle studier innen entreprenørskap og nærings/bygdeutvikling i regionen samt at det skal tilrettelegges for kunnskap for videreutvikling av tiltaks- og støtteapparat for næringsdrivende. Det internasjonale samarbeidet skal styrkes, både i næringslivet og hos FoU-institusjonene og derfor skal det jobbes med å få på plass et større internasjonalt prosjekt.

Målene for småprosjektet ansees som nådd, og det er vanskelig å gi noen mer detaljert beskrivelse av målemetode og oppfyllelse før hovedprosjektet er startet. Det kan heller ikke rapporteres noen avvik fra forventningene, da det nettverket man ønsket og nå er kartlagt.

3. INDIKATORER

Nedenfor følger indikatorene for de forventede resultatene på hovedprosjektet. En mer detaljert forklaring og antall for prosjektslutt kommer når hovedprosjektet er slutt.

Förväntat resultat av programindikatorerna för (A) Ekonomisk tillväxt eller (B) Attraktiva regioner)

Övergripande indikatorer	Antal vid projek	
	Start	slut
Antal kvinnor 15- 24 år som deltar i projektet.	5	
Antal kvinnor yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	40	
Antal män 15- 24 år som deltar i projektet.	0	
Antal män yngre än 15 eller äldre än 24 år som deltar i projektet.	5	
Antal deltagande företag med kvinnligt ägande som deltar i projektaktiviteter.	25	
Antal deltagande företag med manligt ägande som deltar i projektaktiviteter.	0	
Antal deltagande företag med mixat ägande som deltar i projektaktiviteter.	15	
Resultat indikatorer		

(A) Antal formella gränshinder som projektet bidrar till att undanröja.	0
(A) Antal undanröjda upplevda gränshinder.	
(A) Antal kvinnor som deltar i gemensamma utbildningar och praktik.	40
(A) Antal män som deltar i gemensamma utbildningar och praktik	0
(A) Antal kvinnliga studenter som studerar del av sin utbildning i det andra landet.	0
(A) Antal manliga studenter som studerar del av sin utbildning i det andra landet.	0
(A) Antal nyetablerade och vidareutvecklade gränsöverskridande kluster.	1
(B) Etablerade institutionella samarbeten.	4
(B) Nya och vidareutvecklade metoder för stads- och landsbygdsutveckling.	1
Aktivitetsindikatorer för projektet	
(A) Projektet syftar till att förbättra företagsklimat, entreprenörskap, FoU och innovationer	

4. HORIZONTALA KRITERIER

Dette punkt omhandler de miljøkrav som er satt til prosjektet, samt de merverdier som prosjektet gir, og som kan øke i hovedprosjektet i tillegg til at det omhandler viktige tema som likestilling og mangfold.

1. Merverdi

Av regional betydning for prosjektet, kan nevnes at det gjennom et bredt sammensatt eierskap har bidratt til en begynnende utvikling av den regionale samhandlingen mellom næringsliv, FoU-aktører og næringsutviklingsaktørene. Dette forventes å øke i hovedprosjektet. Det finnes flere teknologimiljøer i regionen som benyttes, og som bidrar til at utnyttelsen av miljøene øker. Ambisjonene for både småprosjektet og hovedprosjektet ligger også i å knytte og videreutvikle de internasjonale kontaktene innenfor fagfeltet entreprenørskap, og derigjennom bidra til en videre styrking av det internasjonale samarbeidet, både i næringslivet og hos FoU-institusjonene.

2. Bedre miljø

Når det gjelder bedre miljø, så er MiUN sin miljøpolicy fulgt (se vedlegg).

Det er gjennomført 7 møter som videokonferanse (MiUN, HiNT og TFoU) og 1 (MiUN, HiNT, TFoU) telefonmøte samt at det meste av kontakten har gått gjennom E-post. Det er også gjennomført 2 reiser til Sverige, hvorav én reise var i forbindelse med felles strategisamling mellom HiNT og MiUN. Her deltok Britt Paula, og hun benyttet sjansen til å arrangere et møte hvor det ble informert om forprosjektet "Kvinnelige vekstentreprenører i 2007" (HiNT, TFoU og Kunnskapsparken Nord-Trøndelag), det ble drøftet målsetninger for samarbeidet og det ble gjennomført en presentasjon av aktuelle samarbeidspartnere. Reise nr 2 ble gjennomført med bil og ikke tog, da det ikke var mulig å gjennomføre reisen med tog. Det var Kristin og Britt Paula som deltok på dette møtet.

Det er også gjennomført telefonmøte med samarbeidspartnere i Sør-Trøndelag samt at det er gjennomført et møte med Nord-Trøndelag Fylkeskommune.

3. Likestilling

Når det gjelder likestilling, så er MiUN sin "Lika vilkår" fulgt (se vedlegg).

Fokuset i prosjektet er likestilling og forskjeller/ulikheter mellom kjønnene, men med spesielt fokus på kvinnelig entreprenørskap (se mer i prosjektbeskrivelsen).

4. Etnisk mangfold og integrasjon

Planen var at det skulle søkes aktivt etter kvinner med utenlandsk opprinnelse/innvandrere, men det er ikke jobbet aktivt med rekrutteringsprosessen fordi det ville bli for lenge å opprettholde nettverket før hovedprosjektet eventuelt startet. Det vil jobbes videre med dette i hovedprosjektet, da det er aktører som representerer potensielle entreprenører.

5. Informasjonsaktiviteter

Dette punktet omhandler de informasjonsaktiviteter som er gjennomført i prosjektet. Det har vært gjennomført en betydelig informasjonsspredning i egne organisasjoner, både internt hos prosjekteiere og prosjektdeltagere. I tillegg har det vært gjennomført omfattende informasjonsutveksling og møter mellom prosjekteierne HiNT og MiUN.

Informasjonsutveksling har foregått på E-post, videomøter og fysisk i tillegg til at det har vært ett møte i Sverige med prosjekteierne samt ett møte med prosjekteierne og prosjektleder (også i Sverige). Det har vært informasjonsutveksling og møter mellom prosjekteierne og prosjektdeltagerne (Trøndelag Forskning og Utvikling og NTNU - Senter for entreprenørskap), samt at det har vært 2 møter mellom Trøndelag Forskning og Utvikling og NTNU – Senter for entreprenørskap, ett fysisk og ett telefonmøte.

Ved siden av dette, er det gjennomført informasjonsspredning med andre aktuelle samarbeidspartnere i nettverkene til både prosjekteierne og prosjektdeltagerne. Det har i den sammenheng vært kontakt med flere nettverk for kvinnelige entreprenører og organisasjoner som jobber med næringsutvikling og innovasjon. Her kan nevnes Care of Q og "Ett annet foretagarprogram" i Jämtland samt Mitt Nett – nettverk for kvinner i Innherred, Kvinnoavdelingen ved Namdalshagen i Namsos, Leif Eriksson Nyskaping i Trondheim, Næringslivets Hovedorganisasjon ved utviklingsprosjektet Female Future, Proneo AS – utviklingselskap for Stjørdal og Innherredsregionen, GRO-prosjektet hos Trondheim Næringsforening, Kunnskapsparken i Steinkjer, Stjørdal Næringselskap, Steinkjer Næringselskap og Steinkjer kommune samt flere offentlige aktører som jobber med næringsutvikling generelt. Blant disse aktørene har det vært viktig å få innspill og vurdert samarbeidsmuligheter.

Når det gjelder andre informasjonsaktiviteter, så tilrettelegges det for mye bruk av blogging, videokonferanser og film i hovedprosjektet samt at det vil bli gjennomført erfaringskonferanser og oppretting av web-side. I tillegg til denne sluttrapporten, skal det også lages underveisevalueringer og en egen sluttrapport fra hovedprosjektet.

Snåsa, 15. juni
Kristin Landsem

Kristin Landsem
Prosjektleder

Östersund 15 juni
Yvonne von Friedrichs
KONING VON FRIEDRICHS